

Budžetska zidanica na pesku

Napis Drago - 16.06.08 19:26

Sve što se na ekonomskoj sceni dešava poraz je bezidejne razvojne politike, pogrešne monetarne politike i života od danas do sutra, od izbora do izbora, od jednog propagandnog slogana do drugog

Ministarstvo finansija je nedavno obavestilo javnost da će budžetu do kraja ove godine nedostajati oko 440 miliona evra. Budžetski manjak može se nadomestiti samo dodatnim zaduživanjem države, ili/i brzym prodajom dela preostale državne imovine. Problem budžeta je mnogo ozbiljniji nego što se javnosti prezentira. U Srbiji malo ljudi radi i doprinosi budžetu, dok ogroman broj građana koristi sredstva i usluge koje se iz budžeta finansiraju.

Stopa nezaposlenosti u Srbiji je danas na nivou od oko 24 odsto. U državi sa oko 7,4 miliona stanovnika, zaposlenih (uključujući i poljoprivrednike) ima manje od 2,5 miliona. Gotovo isti broj zaposlenih ima i Finska, ali sa populacijom od 5,3 miliona. U Švajcarskoj, koja ima približno isti broj stanovnika kao Srbija, zaposleno je oko 4,2 miliona ljudi. Sa stopom zaposlenosti kakvu Srbija ima, uravnoteženje budžeta je nemoguća misija.

Ovaj problem pokušava se sakriti argumentima iz klasičnog neoliberalnog arsenala. Tvrdi se da je problem javne potrošnje u vezi sa njenim prevelikim učešćem u bruto-domaćem proizvodu (BDP) i da to iscrpljuje privredu i onemogućava rast zaposlenosti. U ovom trenutku javna potrošnja u Srbiji kreće se oko 43 odsto BDP-a. Taj nivo potrošnje nije prekomeran i na sredini je raspona u zemljama Evropske unije.

Teza po kojoj visoka javna potrošnja dovodi do visoke nezaposlenosti nema statističko, već samo ideološko uporište. Javna potrošnja u Danskoj, Holandiji i Austriji kreće se oko 50 odsto BDP-a, a stopa nezaposlenosti ni u jednoj od ovih država ne prelazi pet odsto. Stopa javne potrošnje u Španiji je manja od portugalske, dok je stopa nezaposlenosti viša. Slovačka ima znatno nižu stopu javne potrošnje od Češke, ali ima gotovo dvostruko višu stopu nezaposlenosti.

Nema ekonomske formule kojom se može odrediti optimalni nivo javne potrošnje u odnosu na BDP. Visina javne potrošnje je, u konačnom ishodu, stvar društvenog opredeljenja. Glasajućim za političke partije i njihove ekonomske programe, građani se opredeljuju za poresku i budžetsku politiku, a time i za karakter države u kojoj žive. Niko ne voli visoke poreze, ali ih stanovnici mnogih zemalja prihvataju i plaćaju, zadovoljni uslugama i sigurnošću koju im država pruža. To je cena života u uređenoj i civilizovanoj zemlji koja brine o svojim građanima i ne gura ih na marginu, u siromaštvo, očaj i kriminal.

Neideološka argumentacija u korist smanjivanja javne potrošnje je snažnija – potrošnju treba smanjiti jer novca u budžetu nema, a zbog pregrejane trašnje inflacija izmiče kontroli. Ovo je lakše reći nego učiniti. Prostora za smanjenje potrošnje uvek ima, ali taj prostor nije prevelik. Javna potrošnja je dobrim delom neelastična i određena je brojem stanovnika, demografskom strukturom, geografskom veličinom države, itd. Građane treba lečiti, decu školovati, granice šuvati, treba isplaćivati penzije i graditi puteve. Gde smanjivati troškove, kada se u Srbiji, bar na ovim segmentima sigurno ne preliva i kada je infrastruktura u jadnom stanju. Uprkos tome, u budžetu ima prostora za njegovu racionalnu prekompoziciju, pre svega u korist investicija a na teret potrošnje, pogotovo na teret subvencija.

Drama budžeta nije u njegovoj visini, već u strukturi budžetskog prihoda i u razlozima koji tu strukturu određuju. Kako mal broj ljudi radi, a još manji broj plaća porez, više od 70 odsto srpskog budžeta mora se pokrivati kroz različite oblike oporezivanja potrošnje – kroz porez na dodatu vrednost, kroz akcize i carine. Dok prodajom državne imovine, ogromnom potrošnjom i prekomernim uvozom Srbija kako-tako popunjava budžet, ti isti faktori joj razaraju ekonomiju. Ako se privatna potrošnja bude smanjivala – a morala bi, ako bi se rast uvoza usporio – a poslednji je čas, prihod budžeta bi značajno opao, a deficit bi drastično porastao. Srpski budžet je zidanica na pesku.

Srbija nije uspela da nađe model razvoja koji bi zaposlio ljude i povećao broj onih koji pune budžetsku kasu. Pri tome, Srbija se zadužila, prodala je i prodaje sve što ima, uključujući i sopstvenu decu koju tera u emigraciju. Ogromna sredstva koja su učila u Srbiju nisu ostavila razvojnog traga. Najveći deo novca je uglavnom proterdan, a građanima, privredi i državi ostali su samo dugovi.

Bespušne srpske ekonomske politike ne pošnje budžetom – ono se tu završava. Sve što se na ekonomskoj sceni dešava poraz je bezidejne razvojne politike, pogrešne monetarne politike i života od danas do sutra, od izbora do izbora, od jednog propagandnog slogana do drugog.

Srbiji u ovom trenutku treba istina o stanju ekonomije i o uzrocima koji su do takvog stanja doveli. Bilo bi dobro da Srbija još jednom proveri i svoje osnovne makroekonomske pokazatelje. Moglo bi se pokazati da je stopa inflacije već godinama viša od one koja se iskazuje i da je, s tim u vezi, realni rast srpske privrede niži od onoga koji statistika registruje.

Istina je jedini temelj na kome je moguće kreirati drugačiju ekonomsku politiku. Samo se na istini može postići nacionalna saglasnost, a Srbija pripremiti za traumatični period koji sledi. Ako se to ne učini, iz ovakve situacije će profitirati jedino potencijalni kupci preostalih državnih preduzeća. U Srbiji će sve biti skupo, samo će državna imovina i evro biti jeftini – do potpunog sloma.

Nebojša Katić

Finansijski konsultant

(POLITIKA) http://www.nadjsve.com/images/fbfiles/images/nebojsa_katic-0c7d1812fa2aba055578ba0d179c2b84.jpg

=====